

G'URURIMSAN, FAXRIMSAN-ONA TILIM !

Xo'jamova Namunaxon Xalidjanovna

IV Andijon akademik litseyi o'qituvchisi

Annotatsiya: *mazkur maqolada ona tilining milliy o'zlikni shakllantirish va saqlashdagi o'rni hamda ahamiyati yoritilgan. Ona tili xalqning tarixiy xotirasi, ma'naviy qadriyatlari va madaniy merosini avloddan avlodga yetkazuvchi asosiy vosita hisoblanadi. U millatning birligini mustahkamlaydi, madaniy an'analarini asrab-avaylaydi va yosh avlodda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantiradi. Tilga e'tibor — bu millatning kelajagiga e'tibordir. Bugungi globallashuv jarayonida ona tilining nufuzi va ahamiyatini oshirish, uni ilm-fan, ta'lim va madaniyat sohalarida keng qo'llash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shuningdek, maqolada ona tilini rivojlantirishning pedagogik, ma'naviy va ijtimoiy jihatlari ilmiy asosda tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *ona tili, milliy o'zlik, madaniy meros, qadriyat, globallashuv, ma'naviyat, ta'lim, jamiyat.*

Аннотация: *В статье раскрывается роль и значение родного языка в формировании и сохранении национальной идентичности. Родной язык является важнейшим средством передачи исторической памяти, духовных ценностей и культурного наследия народа из поколения в поколение. Он укрепляет единство нации, сохраняет культурные традиции и способствует воспитанию патриотизма среди молодежи. В условиях глобализации повышение статуса родного языка и его активное использование в науке, образовании и культуре становится одним из приоритетных направлений государственной политики. В статье также проанализированы педагогические, духовные и социальные аспекты развития родного языка.*

Ключевые слова: *родной язык, национальная идентичность, культурное наследие, ценности, глобализация, духовность, образование, общество.*

Abstract: *This article explores the significance of the native language in shaping and preserving national identity. The native language is a fundamental means of transmitting historical memory, cultural values, and spiritual heritage from generation to generation. It strengthens national unity, preserves traditions, and fosters a sense of patriotism among the youth. In the context of globalization, enhancing the prestige of the native language and expanding its use in science, education, and culture has become a key priority of state policy. The article also provides a scientific analysis of the pedagogical, spiritual, and social dimensions of native language development.*

Key words: *native language, national identity, cultural heritage, values, globalization, spirituality, education, society.*

Har bir millatning o'ziga xosligi, tarixiy xotirasi va ma'naviy boyligi, avvalo, uning **ona tilida** mujassamdir. Ona tili — bu nafaqat aloqa vositasi, balki millatning yuragi, uning o'zligini anglash, qadriyatlarini asrab-avaylash va kelajak avlodga yetkazishning eng muhim tayanchi hisoblanadi. Til — millatni millat qiladigan eng katta kuch, uning boy madaniy merosi, ruhiy dunyosi va milliy tafakkurining ifodasidir.

O'zbekiston Respublikasida ona tilini asrab-avaylash, rivojlantirish va xalqaro miqyosda nufuzini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri etib belgilangan. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 21-oktabrdagi **“O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeini tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risida” PF–5850-son Farmoni**[1] hamda 2020-yil 20-oktabrdagi **“O'zbek tilini rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida” PF–6084-son Farmoni**[2] muhim dasturiy hujjatlar hisoblanadi. Ushbu farmonlar ona tilini nafaqat huquqiy maqomini mustahkamlash, balki uning ilm-fan, ta'lim va madaniyat sohalarida keng qo'llanilishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Bugungi globallashuv jarayonida har bir xalq o'z milliy qadriyatlarini asrab-avaylash, madaniy merosini kelajak avlodga yetkazish, o'zligini yo'qotmaslik uchun tilini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratmoqda. O'zbek tili — bu mustaqil davlatimizning ramzlaridan biri, xalqimizning g'ururi va faxridir. Ona tilining nufuzi qanchalik yuqori bo'lsa, millatning o'ziga bo'lgan ishonchi va birligi shunchalik mustahkam bo'ladi.

Shu sababli ham, ona tilini rivojlantirish, uni ta'lim-tarbiya tizimiga chuqur singdirish, davlat va jamiyat hayotida faol qo'llash, yosh avlodga tilga hurmat va iftixor tuyg'usini shakllantirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Mazkur maqolada ona tilining milliy o'zlikni shakllantirishdagi o'rni, uning ma'naviy va ijtimoiy ahamiyati, til siyosatini takomillashtirish borasida olib borilayotgan islohotlar ilmiy jihatdan yoritiladi.

Har qanday xalqning tarixiy shakllanish jarayonida til markaziy o'rinda turadi. U xalqning tarixini, qadriyatlarini, urf-odatlarini, dunyoqarashini avloddan avlodga yetkazuvchi eng kuchli vositadir. Masalan, o'zbek xalqining ko'p asrlik tarixida Alisher Navoiy, Bobur Mirzo, Abdulla Qodiriy, Cho'lpon kabi buyuk allomalarning asarlari ona tilida yaratilgani tufayli xalqimizning ma'naviy olami boyib borgan. Navoiy “Til shirin bo'lsa – jon shod bo'lur” deya tilning inson ruhiyatidagi o'rnini chuqur ifodalagan.

Bugun o'zbek tilida yuz minglab ilmiy, badiiy va publitsistik asarlar, o'quv adabiyotlari, elektron resurslar va ilmiy izlanishlar yaratilmoqda. Bu esa tilning tiriklik darajasi yuqori ekanligini, u zamon bilan hamnafas rivojlanayotganini ko'rsatadi.

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, o'zbek tilining maqomini mustahkamlash bo'yicha qator islohotlar amalga oshirildi. 1989-yil 21-oktabrda qabul qilingan “Davlat tili to'g'risida”gi Qonun, keyinchalik 1995-yilda qayta tahrirda qabul qilinishi tilimizning huquqiy maqomini mustahkamladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 21-oktabrdagi PF–5850-son Farmoni va 2020-yil 20-oktabrdagi PF–6084-son Farmoni asosida **“O'zbek tilini rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi”** ishlab chiqildi. Bu hujjatlar orqali tilning

davlat boshqaruvi, ta'lim, fan, madaniyat va xalqaro aloqalardagi mavqeini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Masalan, barcha davlat idoralarida hujjatlar o'zbek tilida yuritilishi, oliy o'quv yurtlarida o'zbek tilshunosligi yo'nalishlariga e'tibor kuchaytirilishi, til bayrami keng nishonlanishi – bu islohotlarning amaliy ko'rinishidir.

XXI asr — axborot texnologiyalari, sun'iy intellekt va raqamli kommunikatsiyalar asri bo'lib, bu jarayonlar dunyo xalqlari madaniyatlari va tillariga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. UNESCO ma'lumotlariga ko'ra, bugungi kunda har ikki haftada dunyodagi bitta til butunlay yo'qolmoqda. Bu esa milliy tillarni saqlash, rivojlantirish va ularning xalqaro nufuzini oshirish masalasini dolzarb global muammoga aylantirmoqda.

O'zbek tili ham ana shunday global muhitda o'z o'rnini mustahkamlash yo'lida rivojlanmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 21-oktabrdagi PF-5850-son va 2020-yil 20-oktabrdagi PF-6084-son Farmonlari asosida o'zbek tilini xalqaro miqyosda targ'ib etish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirilmoqda. Masalan:

- xorijiy mamlakatlarda — xususan, **Turkiya, Janubiy Koreya, Rossiya, Germaniya** va boshqa davlatlarda — o'zbek tili markazlari ochilgan,
- chet el oliy o'quv yurtlarida o'zbek tili kurslari faoliyat yuritmoqda,
- ko'plab xalqaro madaniy markazlar bilan hamkorlik yo'lga qo'yilgan[3]

Shuningdek, **lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosini takomillashtirish, zamonaviy raqamli platformalarda tilni qo'llash imkoniyatlarini kengaytirish** — bu tilni nafaqat milliy, balki global miqyosda faol targ'ib etish imkonini bermoqda. Hozirda ko'plab mobil ilovalar, onlayn tarjima dasturlari, elektron lug'atlar, sun'iy intellektga asoslangan til korpuslari yaratilib, ta'lim va fan sohalarida faol qo'llanmoqda.

Tilni raqamli maydonga olib chiqish — uni zamon bilan hamnafas rivojlantirish demakdir. Masalan, bugungi kunda davlat organlari rasmiy hujjatlarini to'liq o'zbek tilida yuritmoqda, elektron hukumat tizimi ham tilimizni keng qo'llash imkonini bermoqda. Bundan tashqari, o'zbek tilida nashr etiladigan elektron darsliklar, onlayn jurnal va ilmiy bazalarning ko'payishi tilning ilmiy salohiyatini kuchaytirmoqda. Bularning barchasi ona tilini faqat milliy chegaralarda emas, balki **xalqaro miqyosda ham nufuzli til sifatida shakllantirishga xizmat qilmoqda**. Globallashuv sharoitida tilga e'tibor — bu millatning xalqaro maydondagi mavqeini mustahkamlash demakdir.

Til — millatning eng muqaddas boyligi, uning ruhi va tarixiy xotirasidir. Tilga e'tibor, unga hurmat ko'rsatish aslida **millatga, o'zligimizga, tariximizga hurmat** demakdir. Ona tiliga hurmat faqat rasmiy hujjatlarda emas, balki kundalik hayotda, oilada, ta'limda, madaniyatda va ilmiy muhitda ko'zga tashlanadi.

Tilni asrab-avaylash filologlarninggina emas, **jamiyatning barcha qatlamlari**, har bir fuqaroning burchidir. Uyda ota-ona farzandi bilan ona tilida so'zlashsa — bu orqali nafaqat til boyligi saqlanadi, balki **avlodlar o'rtasida ruhiy va ma'naviy bog'liqlik** mustahkamlanadi. Shu jihatdan ota-onalar, o'qituvchilar, ziyolilar va OAV vakillarining til madaniyatiga bo'lgan mas'uliyati beqiyosdir.

Tilga hurmatning eng muhim belgilaridan biri — uni to‘g‘ri, savodli va boy shaklda qo‘llay bilishdir. Hozirda O‘zbekistonda davlat idoralarida hujjat yuritishning to‘liq o‘zbek tiliga o‘tganligi, matbuot, televideniye va ijtimoiy tarmoqlarda ona tilida sifatli kontent yaratilayotganligi tilning amaliy nufuzini ko‘rsatadi. Misol tariqasida, ko‘plab o‘zbek olimlari va tadqiqotchilari o‘z ilmiy ishlarini avvalo o‘zbek tilida yaratib, keyinchalik tarjima orqali xalqaro jurnallarda chop ettirmoqda. Bu nafaqat tilni ilmiy tilda boyitadi, balki uning **xalqaro ilmiy muhitdagi obro‘-e‘tiborini oshiradi**.

Shuningdek, maktab va oliy ta‘lim tizimida ona tilida ta‘lim olish imkoniyatlarining kengligi, tilni o‘rgatishga yo‘naltirilgan davlat dasturlarining mavjudligi ham tilga bo‘lgan hurmatning amaliy ifodasidir. Ona tilini mukammal bilgan yoshlar chet tillarini ham samarali o‘rganadi, bu esa ularning raqobatbardoshligini oshiradi. Tilga hurmat — bu faqat madaniy yoki ma‘naviy masala emas, **milliy xavfsizlik va mustaqillikning tarkibiy qismidir**. Ona tilini asrab-avaylagan millatgina o‘zligini saqlab qoladi, o‘z madaniyatini kelajak avlodga butun holda yetkazadi.

Ona tili – bu millatning eng ulug‘ qadriyati, uning yuragi va ma‘naviy tayanchidir. Har bir xalqning o‘zligini namoyon etuvchi eng muhim omil ham aynan til hisoblanadi. Ona tili orqali avlodlar o‘z tarixini, madaniyatini, urf-odat va an‘analarini saqlab qoladi, ularni kelajak avlodlarga yetkazadi. Mustaqillik yillarida O‘zbekiston Respublikasida ona tilini asrab-avaylash, uning nufuzini oshirish va xalqaro maydonda targ‘ib qilish borasida qator islohotlar amalga oshirildi. Jumladan, til siyosatini yanada takomillashtirish, davlat tilining qo‘llanish sohasini kengaytirish, uni zamonaviy axborot texnologiyalari, ilm-fan va ta‘lim tizimiga chuqur joriy etish bo‘yicha muhim qarorlar qabul qilindi.

Bugungi kunda ona tilimiz nafaqat kundalik hayotda, balki rasmiy hujjatlar, ilmiy izlanishlar, ta‘lim tizimi va xalqaro aloqalarda ham faol qo‘llanilmoqda. Tilimizning boyligi va go‘zalligini asrab-avaylash, uni yangi avlod qalbida g‘urur va faxr tuyg‘usi sifatida shakllantirish esa har birimizning muqaddas burchimizdir. Tilga bo‘lgan hurmat – millatga, tarixga va mustaqilligimizga bo‘lgan hurmatdir. Shu bois, davlat siyosatida ona tilini rivojlantirish, uning maqomini yanada yuksaltirish masalalari ustuvor yo‘nalish sifatida belgilab qo‘yilgan.

Xulosa qilib aytganda, ona tilini e‘zozlash – bu oddiy shior emas, balki har bir fuqaroga yuklangan mas‘uliyatdir. Til – milliy g‘ururimiz, faxrimiz, tariximiz va kelajagimizdir. Uni sevish, asrab-avaylash va boyitish esa Vatan oldidagi burchimizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Davlat tilini rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni. — 2019 yil 21 oktyabr.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqei tubdan oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori. — PQ–4505-son, 2019 yil 21 oktyabr.

4. Qosimov B., Jo‘raev M. “Til va milliy ong”. — Toshkent: Fan, 2010.

5. Abdurahmonov H. “Ona tili – millat faxri”. — Toshkent: O‘qituvchi, 2018.

6. Rasmiy hujjatlar va normativ- huquqiy manbalar: www.lex.uz

